

## A fény túloldalán

A Balkán telep amolyan szegény fészek volt,itt laktunk mi az Orgona utcában,annak is a legvégében. A kertünkől kilátás nyílt a csendesen andalgó Körösre, ami tavasszal, hóolvadáskor és nyári felhőszakadások után partharapdáló fenevaddá változott,riadalmat keltve az itt lakók közt. Az Orgona utcát túlzás volt utcának nevezni,valójában szűk sikátor volt.Az egymással szembeni házak olyan közel voltak egymáshoz,hogy beláttunk a szemközti szomszéd ablakán, azok meg mihozzánk. Az utca felvégén a Szent Borbála templom zárta el a kilátást,tömzsi tornyának ablakából riadt galambok röppentek fel,ha megkondultak a harangok. Valaki azt mondta egyszer,nemcsak nevében,de a viszonyokat tekintve is balkáni ez a fertály. Nekem felnőtként sem volt kisebbségi érzésem,mert itt kellett lakjak,örömömet leltem a Körösben,szerettem a kertünkben kószálni,aminek a gyümölcsfáit még a nagyapám ültette, ezek ágai közt faltam a könyveket s ha meguntam az olvasást lerohantam a folyóhoz horgászni. Ekkor még nem is sejtettem,hogy az életem nagyobbik felét itt fogom majd leélni, ide térek vissza a sebeimet nyaldosni,miután megharapdált az élet.

Még épp csak nyiladozott az értelmem de már olyasmiket kérdeztem, ami nem jellemző egy korombeli srácra. Értetlenségemnek adtam hangot :miért hívják Orgona utcának az utcánkat,amikor egy fia orgonafa sincs a környéken. Anyám kitérő választ adott,nyilván ő sem tudta. Mikor viszont arról faggattam, hogy honnan érkezik a fény hajnalban,mesébe illő választ kaptam. Elmutatott a távolba és azt mondta,arra van az égig érő hegy ahol a tündérek laknak s onnan indul a folyó a völgybe. A fény is ott születik, amit a tündérek a folyó hátára kötnek és leküldik hozzánk. Anyám ezt a mesét két változatban is elmondta,idővel megtudtam,hogy mindegyik kitaláció,legenda. Egy ismeret terjesztő kiadványban találtam rá az igazságra: a fény a keleten felbukkanó Naptól származik. Nem minden igazságtól lesz boldogabb az ember. Én sem lettem az. Csak szegényebb egy tündérmesével.

Ahogy így visszagondolok azokra az időkre,az lehetett a napimádó korszakom. Már nemcsak a horgászás kedvéért ültem ki a Körös szikláinak egyikére hajnalban,hanem,hogy tanúja legyek a fény születésének,lássam amint a folyó hátára veszi az első napsugarakat s kölyökhullámai görgetik felém. Miközben elnyűttem néhány rend ruhát, elvégeztem az általánost majd érettségiztem. Az Orgona utcától akkor vettem búcsút,amikor megjött az értesítés: felvettek a szegedi Juhász Gyula Tanárképző Egyetemre. Ettől kezdve csak nyáron töltöttem két,három hetet otthon, azt is csak azért,hogy kedvébe járjak anyámnak. Az egyetemi évek alatt ritkán vettem horgászbót a kezembe,nem csábított a Tisza,pedig naponta elmentem mellette. A Tiszához másmilyen okokból kötődtem. A folyó városon kívüli

szakaszán volt egy rekettyés , ideális hely futó kalandok lebonyolításához. A fél évfolyam ide járt etyepetyélni. Csak ne lett volna annyi szúnyog ! Sokszor megfutamodtunk előlük,még mielőtt Ámor nyilai célba találtak volna.

Évfolyamtársaim közül sokan alighogy kézhez vették a diplomát,siettek megnősülni,ezzel is nehezítve az amúgy is nehéz pályakezdet. Én még a tartós kapcsolatokat is kerülve a szakmai előmenetelt helyeztem előtérbe, huszonöt évesen meghívtak a Szarvasi Tanárképző Főiskolára tanársegédnek. Már közel jártam a harminchoz,amikor váratlanul következett be a változás,belépett az életembe a Nagy Ő,ott ahol a legkevésbé vártam.

Szarvason újra visszapártoltam a horgászashoz,a hétvégeket többnyire a Holt Körösön töltöttem s időnként hazamentem anyámékhoz,apámmal közösen horgásztunk a kedvenc sziklám mellett. Az egyik tanítványom arról győzködött,hogy a falujához közeli Zagyva gazdag halakban,sok benne a süllő. Hívott, menjek el hozzájuk,próbáljam ki. Addig mondtam,míg egy júliusi nap motorral lementem a Jászságba,a Pannóniát a faluba hagytam s gyalog ballagtam le a folyóhoz. Az elém táruló látvány nem volt túl biztató, a Zagyva medre keskeny volt,alig szélesebb egy pataknál s a gyakori áradásoktól az árterülete latyakos,nehezen járható. A földrajzi adottságokat tekintve az esőfellegek a távolból ide kéklő Mátrából érkezhettek s történetesen azon a napon is jöttek, amikor én ott jártam. A zivatar olyan hirtelen és hevesen csapott le,hogy nem maradt időm bemenni a faluba,egy közeli fészerszerűség alá kérezkedtem,ahol néhány lány rakosgatta a paradicsomot műanyag rekeszekbe.

Köszöntem,visszaköszöntek,bemutatkozásra nem került sor, e nélkül is megindult a diskurzus. Az öt lány közül az egyik szőke volt,a többi barna. A szőkén akadt meg a szemem s mire a vihar elvonult és újra kisütött a nap,már tudtam,hogy Irisznek hívják,huszonkét éves,tanítónő egy jászsági faluban s a fészker körüli szabadföldi zöldségkertészet az apjáé,ő amolyan felügyelőként ügyeli a napszámosok munkáját. Míg beszélt,lopva figyeltem. Eddig ha azt hallottam ,hogy első látásra bele lehet szeretni valakibe,csak nevettem,nem hittem. Most megtapasztaltam. És anyámnak is igaza volt,amikor azt mondta,hogy az ember életét a véletlenek irányítják. Nem Istent mondott és nem Sorsot, a véletlent jelölte meg, ami jobbra vagy balra fordítja az életünk kerekét. A véletlenül múlt,hogy hallgattam a tanítványomra s a Zala partján botlottam Iriszbe.

Amikor rám került sor,hogy magamról beszéljek,s elmondtam,hogy mit és hol dolgozom,Irisz arca elkomolyodott és elkezdett tanárurazni.

–Ne már !- szóltam rá nevetve. - Kollégák vagyunk,nyugodtan tegezhetsz.

Delet harangoztak amikor egy Mazda furgonnal befutott az apja,árúval volt Szolnokon. Amíg a lányok megrakták a furgont a teli rekeszekkel,szót váltottam Takács Gáborral. Az ötvenes évei közepén járt, a haja már deres volt,amúgy kemény kötésű embernek látszott. Takács feltűnő módon megnézett s olyasmiket kérdett, hogy mi a foglalkozásom,hol dolgozom ,nő vagyok e, van e gyerekem. Kezdttem úgy érezni magamat mintha kihallgatáson volnék. A hallottak kedvére lehettek,mert nem várt ajánlatot tett,legyek a vendége a Muskátli csárdában. A válaszomat meg se várva odaszólt Irisznek:

- Kislányom ,te menj előre intézkedni !

Irisz a fészker mögé ment s egy Suzukival tűnt fel, porfelhőt hagyva maga mögött elhúzott a

faluba. Az apja büszkén bámult utána, még váltottunk néhány szót, aztán mi is elindultunk. Csak később tudatosult bennem, hogy egy jól megjátszott koreográfia tanúja voltam, Takács így akarta tudtomra adni, hogy Irisznek kocsija van. Én, addig, csak egy Pannoniáig jutottam. A Muskátli rászolgált a nevére, még a dekorációs köcsögfákról is muskátlis cserepek lógtak. Egy piros-kék kockás abrosszal terített asztalhoz ültünk le s ezt követően „tálalták” a következő meglepetést, a konyha felől Irisz tűnt fel a leveses tállal, a fején gyöngyös párta, a nyakában hímezett kötény. Takács figyelte a hatást, csak aztán szólalt meg, csak úgy mellékesen közölte, hogy a csárda az övé és még van egy presszójuk is a községben.

–Nem sok ennyi gyepelőt kézben tartani?– kérdeztem később .

–Mit meg nem tesz egy apa az egy szem lányáért. Ne mondhassa a majdani vejem, hogy üres kézzel adtam férjhez a lányomat-hangzott a célzatos válasz. Értettem belőle, Takács meg akar fogni, imponált neki a tanársegédi státuszom. Fölösleges volt a ravaszkodás, nem kellett engem megfogni, meg voltam én már fogva.

Aligha lehet azon csodálkozni, hogy az nap feléje sem néztem már a Zagyvának. Koromnál fogva kinőttem már abból, hogy trubadúrt játszok, verseket szavaljak egy lánynak. Most mégis megtettem. Juhász Gyulát citáltam Irisznek a vadszőlővel futtatott lugasban : Milyen volt szókesége, nem tudom már. Az Irisz hajához illet a vers, a versben elhangzó kérdés később vált aktuálissá...

Ettől kezdve hetente leutaztam a Jászságba, gyűltek a kilométerek a Pannoniában. Eleinte horgászás ürügyén mentem, már ismertem a kis folyó göbbenőit , ismerősként köszöntöttem a környékbeli horgászokat, meg azt a gémet, ami katonás léptekkel taposta az ártér pocsétait s csak addig állt meg, amíg hegyes csőrével felkapkodta az ebihalakat.

Csalóka víz a Zagyva. Többnyire szelíd de tud szeszélyes lenni. Olyankor kilép a parthoz közeli rétekre s magával ragadja a szénaboglyákat. Halait tekintve a jászkeszeg dominál s amit kétkedve hallottam másoktól, magam is meggyőződhettem róla: sok benne a süllő, ami nem jellemző egy ilyen kicsinyke folyóra. A jászkokat úszós szereléssel, csontival fogtam, a süllőt fenéken, halszelettel. Kifigyelte, ha háttal álltam a napnak s az árnyékom a vízre vetődött, nem volt kapásom. A helyiek kiokítottak, húzódnak bokor vagy fatörzs takarásába, vagy guggolnak le a derékig érő szénafűbe.

Irisz sokszor utánam jött, kosárában elemózsiával, kávé s termoszal. Liptói túrót faltunk zöldhagymával, de ez nem zavart bennünket abban, hogy vadul csókolóztunk a bürkök takarásában. Mind ketten tudtuk, hogy meddig mehetünk el, s ha nagyon bele melegedtünk az ölekezésbe, szünetet tartottunk. Számoltuk, hogy hány szitakötő repül el előttünk kék és zöld zizegő szárnyakkal vagy azon vitakoztunk, hogy milyen alakja van a felettünk elúszó felhőnek.

Hallgatólagosan jegyespárnak tekintettek bennünket, hivatalosan októberben kértem meg a kezét. Ekkor már üresek voltak a fecske és gólyafészkek s a Zagyva parti bokrok alján megjelentek a héricsek, amit errefelé kökörcsinnek hívnak. Az eljegyzésre eljöttek apámék is, erre az estére a csárda zárva volt, a vendégtérben ültük körül az ünnepi asztalt. A jegygyűrű mellé jó hírrel is szolgáltam, Irisznek könyvtárosi állást ígért a rektor, nekem pedig egy szolgálati lakást az internátusban.

–Nem lesz rá sokáig szükségetek ,keresünk egy eladó házat Szarvason,én állom az árát - mondta nagy mellénnyel az apósjelölt.

Még maradt két hónapom a vőlegénységnek örülni,karácsonyra tűztük ki az esküvőt. És akkor közbejött az a bizonyos Véletlen. Bár a józanész azt diktálta,hogy hagyjak fel a motorozással,december elején motorral indultam útra Iriszhez. Odafelé még viszonylag száraz volt az út, de visszafelé elkezdett pillingélni a hó,s valahol félúton,egy kanyarban elcsúsztam,keresztül bukfaceztem az árkon,s fejjel nekicsapódtam egy fatörzsnek. Az utolsó kép amire visszaemlékszem,egy havas szamárkóro bokor rohant felém szédítő sebességgel. Aztán se kép se hang,egy szolnoki kórház intenzív osztályán ébredtem fel,hangokat hallottam de nem láttam semmit,a fejemen vastag fásli pólya volt. A reggeli nagyviziten a főorvos közölte,hogy a koponyám szilánkos zúzódást szenvedett,négy órás műtétet hajtottak végre. Hogy milyen utókövetkezmények állhatnak be,egyelőre nem tudni, a jövő dönti majd el.Hogy a baj komolyabb,mint gondolták,azt abból következtettem ,hogy egy hét elteltével felvittem Pestre az Amerikai úti idegkórházba s újabb műtéten estem át. A kötés mindvégig a fejemen volt,nem láttam,ösztönösen megéreztem,hogy ez nem egy ideiglenes állapot,szokok a vaksághoz. Irisz néhányszor bejött hozzám a kórházba, a kitartásából addig futotta, amíg a rehabilitáció tartott. A konzólium tagjai akkor mondták ki a végszót, a szemidegek visszafordíthatatlanul megsérültek,nem nyerem vissza a látásomat. Apám válaszút elé állított,hová vigyenek. Szarvasra,vagy haza költözök hozzájuk. Az utóbbit választottam, s már újra a régi Orgona utcai szobámban laktam,amikor beállított az Irisz apja,visszahozta a jegygyűrűt. Zavartan kereste a szavakat, a megértésemre apellált. Megértettem. Mi vár egy huszonkét éves lányra egy vak férfi mellett, akinek megtört a pályája s rokkant nyugdíjjal indul neki a bizonytalan jövőnek.

Ezt követően egy olyan korszakot éltem meg, amit mások is,ha hasonló trauma éri őket. Kerestem az önkéntes elmúlás olyan módját,ami gyors és fájdalommentes. Ekkortájt látogatott meg öreg professzorom, Hajnóczy Kázmér,aki azután is figyelemmel követte a pályafutásomat,hogy elkerültem az egyetemről. Talán ő figyelt fel egyedül az írás próbálkozásaimra s az Élet és Irodalom- ban megjelent novelláimra. Nem láthattam jószágos,bölcs arcát,de éreztem a szivarja szagát,ami a ruhájából áradt s betöltötte a szobát. Nem próbált vigasztalni,tárgyilagosan mérlegelte a helyzetem.

–Nem tudom mik a terveid,nyilván nem akarsz életed végéig tétlenül vegetálni. A tanítást kihúzhatjuk a lehetőségek közül, vakon nem állhatsz katedrán. Nem te vagy az első aki pályakorrekcióra kényszerül. Gondolj Szántó Györgyre. Ígéretes jövő állt előtte,már jegyzett festő volt, amikor harctéri sebesülése miatt megvakult. Mit tett? Átnyergelt az írásra. Harminckét év alatt,haláláig, több mint negyven kötete jelent meg,József Attila díjas volt. Te már túl vagy a próbálkozáson,jelentek meg írásaid. Folytasd,mutasd meg,hogy felül tudsz kerekedni a sorscsapáson.

Apám is próbált segíteni rajtam a maga módján. Egy reggel sétálni invitált,karonfogva levezetett a vízpartra,könnyen ment, a kerten át vezető ösvény akadály mentesítve volt. Valami dobogónak tűnő építményre léptünk,a súlyunk alatt recsegett. Vízcsobogást hallottam,az arcomnak csapódó szellőnek is vízszaga volt. –Hol vagyunk,a Körösnél ?

- kérdeztem élénken. Az emlékek körül rajzoltak, mint méhek az akácvirágot.

–Egy stégen állsz, közvetlen a kedvenc sziklád mellett. Berci bácsival építettük, van rajta lóca és árnyékvető ernyő is. Tudod mi adta az ötletet? Nem rég olvastam egy horgászújságban, hogy egy mind két szemére megvakult pesti mérnök a Kis Dunára jár ki, érzékből horgászik segítség nélkül. Egy vakvezető kutya a kísérője. Már utána jártam, rövidesen te is kapsz egy vakvezető labradort. Az majd segít kijönni a stéghez.

A Bobi névre keresztelt kutya hamar beletanult a neki szánt szerepbe, kettesben bandukoltunk le a kerten át a stégre, de azt megelőzően már többször is ültem apám társaságában a lócán s próbáltam megtanulni vakon horgot kötni, mélységet bemérni, csalizni, érzékből bevágni ha kapás van, s néhány elbaltázott próbálkozás után a horogra akadt halat is ki tudtam venni a merítőhálóval.

Az írás már nehezebben ment, előbb a számítógéppel kellett megtanuljak bánni. Ebben egy volt tanítványom segített, valahonnan felhajtott egy vakoknak készített programot, amit feltelepítettek a gépemre. Egy évig vajúdtam az első könyvemmel, még nyomdafesték szaga volt, amikor elküldtem egy példányt Hajnóczy professzornak. A válasza kurta volt:

- Gratulálok! Fog ez menni.

Tíz év alatt öt könyvem jelent meg és van egy állandó rovatom a megyei lap hétvégi mellékletében. Az írásból és rokkant nyugdíjból gond nélkül megélek. Az idő múlását az évszakok váltakozásával mérem, tél végén repesve várom a tavaszt, amikor kiülhetek a stégre, s ősszel összeszoruló szívvel hallgatom a hulló lomb zizegését, s a kapások gyérüléséből próbálom kitalálni, hogy mennyit hűlhetett a víz tegnaptól máig.

Örök vidám, bohémlelkű apám egy derűs októberi nap távozott a darvakkal együtt. Talán az ő arca is felvillant a víz tükreán mielőtt végleg elment, mint a vonuló darvak tükörképe. Azon az őszön kétszer temettem, novemberben anyám is követte apámat. Temetése után kiültem a stégre, s próbáltam felidézni azokat az időket, amikor még láthattam a folyó hátán érkező fényt és hallgattam anyám meséjét a hegyek közt élő tündérekről.

Akiket legjobban szerettem, elmentek. De jött valaki, aki vállalta a közös sorsot velem. Marit Pesten ismertem meg, amikor felülvizsgálaton voltam a Vakok Intézetében. Az Oktogonnál elbizonytalanodtam a gyalogos átkelőnél, valaki finoman karon fogott és megkérdezte: - Segíthetek? Kettesben értünk át a túloldalra, ahol régen az Abbázia kávéház volt. A hangjából és a parfümjéből tudtam, hogy nő a kísérőm s amikor megköszöntem a segítségét, hirtelen jött ötlettel megkérdeztem, nem inna meg velem egy kávé.

–Tudok egy cukrászdát a Balett Intézet mellett...

- Rég járhatott errefelé, már rég nincs meg-szólt közbe. - De ezen ne múljon, lelünk egy másikat.

Egy kávé és egy Unikum mellett elmondta, elvált asszony, gyereke nincs, albérletben él egy Gazdagréti garzonban. A hangjából kiéreztem a magános emberek keserűségét, rokonlelkek voltunk.

Mikor rám került a sor, hogy beszéljek magamról, megkérdezte: - Maga született világtalan, vagy balesetben vakult meg?

Engedtem a kísértésnek s lírai szöveggel válaszoltam: - Mondjuk úgy, a sors szeszélye

átléptetett a fény másik oldalára, s azóta sötétben járok. Nem könnyű de meg lehet szokni. Pár nap múlva felhívtam s megkérdeztem, nincs e kedve lejönni hétvégén hozzám. Nem tűnt meglepettnek és igent mondott. A korai busszal érkezett, megevett két szendvicset, aztán kötényt kötött és szemlét tartott a hűtőszekrényben. Egytálas ebédet főzött, gulyáslevest sok csipetkével. Ahogy az anyám főzte. Nálam maradt éjszakára is, de nem történt köztünk semmi. Lehet, számolt velem, hogy megkísértem, de nem szoktam ajtóstól rohanni a házba, most sem tettem. Búcsúzáskor pénzt adtam útiköltségre, nem tiltakozott, elfogadta. Futólag arcon csókolt, utoljára anyám csókolt meg.

Legközelebb én mentem fel hozzá, ebéd után minden bevezető nélkül megkérdeztem:

- Hozzám jössz feleségül?

Visszakérdezett:- Tudod hány évvel vagyok idősebb nálad? Tizenkettővel !

–Gondolod, hogy esetemben van ennek jelentősége? Soha nem láttalak és nem is foglak, nincs összehasonlítási alapom összemérni, milyen voltál régen ,milyen most és milyen leszel harminc év múlva. Neked kell eldöntsd, hogy küllem alapján s vakon, eltudsz e viselni.

–Ám legyen-mondta ki a végszót s egy nyárvégi nap beköltözött az Orgona utcai házba. Állás várta, a polgármester titkárnője nyugdíjba ment, a pályázók közül ő szerepelt a legjobban. Marival újra élet költözött az Orgona utcai házba amit hetek alatt belakott. Ellentétben a vártnál sok meglepetéssel szolgált, például szabad szájú volt és olyan képességekkel rendelkezett, amiket nem feltételeztem róla. Egy alkalommal beleolvasott egy novellámba és bosszúsan azt mondta:- Mi a picsának ez a nyakatekert mondat?! Hallottam a ceruza karmolását a papíron, majd felolvasta a meghúzott mondatot. Igaza volt. A mondat úgy volt jó, ahogy meghúzta. Máskor sok órás stégen ülésem gyümölcsét, a kukoricadarával panírozott márnákat szapulta krákogva:- Sok ebben a francos halban a szálfka, foghatnál nagyobbakat és szálfkamenteset. Például lazacot.

Eleinte próbáltam pótolni a halakkal kapcsolatos ismereteit, de idővel feladtam.

Beletörődtem, hogy nem vevő az általam fogott halakra, márnára, domira , paducra, s a stéggel szembeni kenderültetvény kesernyés illatát sem csípi, hiába dicsértem. Azt mondta, csökkent az ízlésem.

No de semmi és senki nem tökéletes, nem várhatom el, hogy Mari órákig üljön mellettem csendben a stég padján, miközben én újaimat a damilon tartva várom a halkapást s hallgatom a stég lábainak csapódó hullámcsobogást. Ettől még jól elvagyunk, összejecsiszolódunk. Megünnepeljük a karácsonyt , húsvétot, egymás név és születésnapját, meg a házassági évfordulókat. Az ötödiken eltöprengtem azon, mennyivel volnék boldogabb, ha nem vakulok meg s Iriszt veszem el feleségül. Ha ötvenéves koromra feljutok az egyetemi hierarchia csúcsára s a nevem elé odaírhatom: dr. prof. Ha nem csupán az újaimra hagyatkozva próbálom elképzelni a Mari arcát s csak az ő elmondásából tudom, hogy Bobi három, a mostani labradorom tarka, fekete foltok vannak a sárgás szőrzetén.

Úgy van jól, ahogy van-sommázom a tűnődés eredményét parányi sóhajjal. Igazából egyetlen hiányérzetem van, amit nem kárpótol semmi. Soha nem látom már a hajnali napfelkeltét s a folyó hullámain érkező első fénysugarakat.

.....

